

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom za celo leto K 288, za pol leta K 144, za četrt leto K 72, za mesec K 24. Za inozemstvo K 480.

Reklamacije za list so poštne proste.

Upravišтво je v Ljubljani, Františkanska ulica št. 6 I., Učiteljska tiskarna.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socijalno-demokratske stranke.

Zahtevamo popolno univerzo v Ljubljani!

Univerzo SHS — pet fakultet — je priznala narodna skupščina septembra 1919. leta. To je torej zakon, ki ga sme izpremeniti le parlament. Ako je sedaj ministrski svet sklenil — pod pretvezo zmanjšanja državnega bidžeta — da ukine tehnično in medicinsko fakulteto v Ljubljani, je to očividno kršenje ustave.

Več kot dovolj jasno je, da izgovor o štedenju, ne more in ne sme opravičiti ukinjenja gori omenjenih fakultet in navsezadnje morda celo cele ljubljanske univerze, ki si jo je slovenski narod po mukepolnem trudu priboril. Ljudstvu omogočimo izobrazbo doma! Štedite gospodje, ne pri ljudski izobrazbi, temveč pri milijarizmu, pri dosedanjem škandaloznem državnem gospodarstvu!

Zahtevamo v Ljubljani popolno univerzo z vsemi petimi fakultetami! Ljubljanska univerza ima vse pogoje za lepo in naglo uspevanje. Seveda, če se ji ne meče polena pod noge, kakor doslej!

Ukinjenje dveh fakultet je nedvomno škandal, ki upliva slabo tudi v inozemstvu in ki kruto žali čustva in krati pravice vseh Slovencev. Tega naj se vlada zaveda ter naj nemudoma nele preklicuje svojo namero, temveč naj z vsemi sredstvi še pospeši vsestranski razvoj ljubljanske univerze, kar je predvsem njena dolžnost! Naj tudi nikar ne prikrašuje zagrebške univerze!

Tehnična in medicinska fakulteta v Ljubljani sta na poru najlepšega procvetanja in neodpušljiv greh bi bil, če bi se ju ukinilo! Zadnja ima v prosekuri deželne bolnišnice svoj anatomske in fiziološke institut, ima dograjeno novo poslopje za anatomske in fiziološke vaje 5 prostorov za znanstveno delo profesorjev in asistentov, en prostor za mikroskopiranje, kleti, kjer bo etabliran kemični zavod in eno moderno predavalnico za 170 slušateljev. V nadzidnem nadstropju nad staro prosekuro stoji fakulteti 7 prostorov na razpolago. Letos zapuša krog 60 medicincev s položajem prvih rigorozom Ljubljano, da nadaljuje svoje študije v inozemstvu. Fakultetni zavodi, v kolikor so potrebni za študijsko dobo dveh let do prvega rigoroz, namreč anatomske, fiziološke in histološke - embriološke zavod bi bili z odobrenjem proračuna za leto 1921—22 v vsakem oziru vseskozi opremljeni tako da bi odpadel v prihodnem bidžetnem letu vsak izredni kredit in bi stalo vzdrževanje fakultete v tem obsegu, kakor je sedaj, državo le pol milijona kron na leto!

Proračun za leto 1921—22 predvideva 391.000 kron rednih in 3 milijone kron izrednih izdatkov.

Ti zadnji pa notranjo opremo novo zgrajenega paviljona (mobilije, auditorium za predavalnico, omare itd.) za kompletiranje znanstvenih aparatov in učnih pripomočkov in za nabavo strokovne biblioteke. S to vsoto bi bilo torej zadoščeno vsem potrebam dobro in vsestransko urejenih institutov in bi izhajala medicinska fakulteta v tem obsegu s pol milijona kronami letno!

Z ukinjenjem fakultete bi pa obratno utrpela država znatno škodo. Novozgrajeni anatomske - fiziološki zavod z že naročeno notranjo opremo in deloma že naročenimi instrumenti bi ostal neuporaben in neuporaben torzo. Dragi znanstveni aparati in drugi učni pripomočki, s katerimi razpolaga fakulteta že sedaj, bi ostali neizrabljeni, ker je zagrebška fakulteta z njimi že preskrbljena. Fakulteta ima veliko število mikroskopov, mikrotomov, barvil, steklovine in z lastnim trudom izdelanih anatomske preprav.

Ko bo urejen novi paviljon bo nudila med fakulteta v Ljubljani prostora za 100—150 slušateljev v enem letniku. Sedaj jih je inškririranih približno 80. Vsi ti dijaki, večinoma rojeni vsi v Sloveniji, tretjina od teh v Ljubljani, kjer imajo svoje roditelje, bodo po ukinjenju fakultete primorani oditi v inozemstvo, ker zagrebška fakulteta je prenapolnjena.

Potrebnost, realnost in življensko sposobnost ljubljanske medicinske fakultete je bil uvidel tudi bivši šef zdravstvenega oddelka za Slovenijo dr. Ivan Oražen, ki je zapustil vse svoje premoženje v znesku 15 milijonov kron medicinski fakulteti v svrhu otvorjenega akademskega doma za medicince v Ljubljani.

Že najbližja bodočnost bo pokazala, da so v naši državi potrebne tri medicinske fakultete, ako naj ne postanejo vsi velikopotezni načrti ministrstva zdravja v svrhu zboljšanja sanitarnih razmer v kraljevini udarec v vodo.

Napaka, ki jo namerava zagrešiti ministrski svet, naj se takoj popravi! Če pa ministrski svet tega ne bi storil, mora odločiti parlament! Državni proračun pa na vsak način pred parlament!

Včerajšnji list »Jutro« preklicuje vest o opustitvi fakultet. Informirani smo pa, da ima kljub temu vlada takko namero. Zadnje poročilo torej je le politična »finta«.

K poglavju o zaščiti dela.

(Konec.)

O potrebi in koristi zaštite mladoletnih je skoroda odveč obširno govoriti, ker je le-ta še posebno nujna ne-le, da se s skrajšanim delovnim časom zaščiti mladina pred prevelikim izkoriščanjem od strani delodajalcev, da se vzdrži pri zdravju, temveč tudi zato, da se ji proži prilika obiskov strokovnih nadaljevalnih šol, kurzov itd. Pod poglavje zaščite mladoletnih spada še posebej skrb za smoteno po potrebah urejeno in organizirano strošno in številčno vzgojo mladoletnih. Mladoletni delavci (pa tudi ženske) delodajalci se posebno radi jemljejo v delo, ker so cenejše delovne moči in se dajo tudi bolj izkoriščati. Poznam slučaje, da moister dela samo z vajenci; zposleni so ti reveži od rane jutra do pozne noči, vsi izmučeni so in izmozgani; poznam pa tudi slučaje, da morajo vajenci opravljati vse različne domače posle med delavnim časom. Tu je treba torej še celo vse temeljitejšo zaščito dela, ki varuj vajenca kot učečo se mladino! Potrebna je regulacija vajeniškega sistema. Skrajša naj se delovni čas za mladoletno, preskrbi pa jim nadaljevalne šole. Če dr. Žerjav pravi, da bi ob uvedbi 6 urnega dela za vajence »umirali« mesto dveh štirje vajenci pri svojem moistru, se laske le obrtnikom. Zakaj pa »umirajo« da ponovim ta izraz? Če se bo uvedel skrajšani delovni čas, nam naš cvet, mladina, ne bo že ves pohabljen in bolehen, zapustil kot pomočnik svojega mojstra. In če se bo pri moistru lahko učilo zato več vajencev, moremo to le pozdravljati, da si ustvarimo več kvalificiranih delavcev! Pri zaščiti mladoletnih pa bi se zakon moral ozirati tudi na to, da prepreči produkciranje prevelikega števila kvalificirancev v posameznih strokah. Tako se n. pr. v klučavničarstvu izuči toliko maso vajencev, da ti pozneje, ko so že izučeni, ostanejo brezposelni itd.

Dr. Žerjav hoče s svojimi predlogi »reševati« obrtništvo! V obrtništvo naj se dela po 10 ur na dan, oz. naj se moistrom sploh dovoli, da ali s prošnjo na pristojno oblast, ali pa sploh z navadnim pismenim dogovorom z delojemalcem določajo sami delovni čas! Vsakdo ve, da ka-

pitalist hoče izkoriščati delovno moč in je potemtakem jasno, da bodo delodajalci vsi zahtevali dovolitve za podaljšanje delovnega časa in da bi planili kakor gladni volkovi na dovoljene svobodne dogovore o delovnem času. Toda ali ej potem to kaka zaščita dela?

Materijelno odvise delojemalcev bo — posebno še v dobi splošne gospodarske krize, kakor jo imamo n. pr. danes — naravnost prisiljen, da se ukloni delodajalcu, da sklene z njim dogovor za daljši delovni čas, če noče ostati brez vsakršnega zaslužka. In dr. Žerjav imenuje zahtevo socialistov po uvedbi splošnega osemurnega delovnika pretrpanost in zahteva, naj se po posameznih podjetjih šele zdravniško dokaže izraba delovne moči preko normale v osem, deset ali dvanaesturnem delu, da se dovoli osemurni ali šesturni delovni čas! Kake nerednosti pa bi nastale s takim zdravniškim dokazovanjem za vsako posamezno podjetje! Obrtništvo bi tudi samo mnogo trpelo, če bi se uvedel zani 10 urni ali 12 urni delovni čas, ker bi za isti ali pa še boljši zaslužek šel vsak delavec rajši v industrijsko podjetje. Usluga, s katero se misli dr. Žerjav navezati na lastnike, je torej kaj slaba! Reševati obrtništvo s tem, da se mu dovoljuje intenzivnejše izkoriščanje delavca in vajenca s tem, da se obrtništvo olajša eksistenca z davčni-mi olajšavami ali s podobnim, pač ni upravičeno in je znak pristranosti in nenaklonjenosti delavstvu.

Glupost in demagogijo naj kapitalistični gospodje, ki si nadevajo vse mogoče napredne, patriotske in rodoljubne naslove, ne imenujejo socialističnih zahtev po uredbi splošnega 8urnega delavnika in po uvedbi šesturnega dela za mladoletno, pač pa naj si rajši ogledajo sadove svojega painetnega gospodrskega, ki že nim samim dela sive lase!

Naloga delavstva je, da se odločno postavi v bran za svoje svete pravice, za svojo eksistenco! Podpirajmo svoje zastopnike v parlamentu z neumorno agitacijo in z organiziranjem proletarskih falang. S tem si bomo ustvarili tudi svoje trdnjave za bodoče boje s kapitalizmom, ki nas še čakajo!

Zvezni delegacijski zbor »Svobode«.

Centralni odbor delavske izobraževalne zveze »Svobode« sklicuje redni letni zvezni delegacijski zbor »Svobode«, k se bo vršil dne 30. in 31. oktobra 1921. leta. Začetek zbo-

ra dne 30. oktobra t. l. ob 9. uri zjutraj v mestni posvetovalnici v Ljubljani.

Za ta delegacijski zbor je določil centralni odbor sledeči dnevni red:

1. Otvoritev zbora.
2. Verificiranje mandatov.
3. Poročilo centralnega odbora:

- a) Poročilo predsednika;
 - b) poročilo tajnika;
 - c) poročilo blaginika;
 - d) poročilo nadzorstva.
 4. Poročila odsekov:
 - a) Poročilo propagand. in izobr.;
 - b) poročilo dramatičnega;
 - c) poročilo pevskega in glasbenega;
 - d) poročilo abstinenčnega;
 - e) poročilo telovadnega;
 - f) poročilo šahovskega;
 - g) poročilo mladinskega;
 - h) število.
 5. Volitev novega zveznega načelnika in kontrole.
 6. Sklepanje v prijavljanih predlogih in priporočilih.
 7. Slučajnosti.
- Vse zvezne podružnice naj se na podlagi pravil pripravijo za ta občni zbor.
- Centralni odbor s. d. l. z. »Svobode«.

Izjava učiteljstva obrtno-nadaljevalnih šol.

Da se izognemo napačnemu tolmačenju vzrokov, iz katerih se ne morejo zopet letos otvoriti obrtno - nadaljevalne šole in preradu povdarjanju, da so honorarji učiteljstva vzrok neotvoritve, podajamo učiteljstvo sledečo izjavo:

1. Ponk na obrtno - nadaljevalnih šolah ni najlažji, posebno ne sedaj, ko je učiteljstvo ovirano glede učnih pripomočkov, s katerimi se do skrajnosti hrani, pa tudi zaradi učencev, ki imajo tako različno predizobrazbo.

2. Učiteljstvo je polnoštevilno pripravljeno prevzeti tudi ponk obrtno - nadaljevalnega šolstva, kljub temu, da se mora s tem odreči svojem zaposlenju drugje, kjer ima boljše zaslužek in nedeljskem prostemu času. Trditve, da se učiteljstvo brani poučevanja obrtnih vajencev, ni resnična!

3. Edina zahteva učiteljstva je ta, da se učne ure honorirajo sorazmerno z narastkom dragotinje t. l. v istem razmerju z predloženim honorarjem, kakor so narasle življenske potrebe. Učiteljstvo zahteva za vsako uro 10 dinarjev, za nedeljske ure pa po običajnem tarifu nedeljskih pristojbin dvojno t. l. 20 dinarjev za uro. V enakem razmerju naj se zviša tudi vodstvena nagrada po številu razredov.

4. Do teh zahtev so prisilile učiteljstvo draginske razmere, silen pritisk in narastek življenskih potrebščin: hišni posestniki so zvišali pristojbino za stanovanja za 400%; obrtniki so zvišali svoje tarife zaradi povišanja delavnih ur delavcem, ki ne delajo pod 30 K za uro; trgovci so zvišali blago do 100%; živila se pa naravnost z velikimi skoki dražje dan na dan. Ob sebi umevno, da učiteljstvo ne bo pustilo svojega dela plačevati v naravnost smrtonem razmerju do teh poviškov in ne s tem svojega dela podcenjevati, posebno ne, če se povprečno računa na uro za vsakega učenca eno krono in najsi jo plača potem

plodili, da bi ostalo njemu do zadnjega vse, kar so in kar zmorejo. Naj kdo pogleda posledice! Kar se mene tiče, mi je znano, da telesne poškodbe v Gauzenfeldu za mnogo odstotkov prekašajo ostale naše. Ni hče naj se ne čudi, če nekoč mene, Klinkoruma najdejo zjutraj v luži krvi! Da nisem tak moč reda, kot sem, znal bi najti mesto, kjer bi se dalo prijeti javnost. — No, mrmrajoči izobraženci so pri novi steklenici vina celo sprožili vprašanje, da li je mož s povprečnimi dohodki, toda z izvestno duševno višino, s svojim bitjem in srečo res navezan na sedaj obstoječe razmere. Ko je bila steklenica prazna, so videli pred seboj vse najhujše katastrofe, konec sveta. »Vidim«, je vzkliknil Klinkoruma, v objemu duhov. »Vidim, da bo vstal nekdo in se bo maščeval zame!« — In pri tem je bolj krepko sedel v kot.

(Dale prih.)

LISTEK.

H. Mann — Ivan Albreht: SIROMAKI.

Roman.
(Dalej.)

Zdaj so luči v tovarni pogasile in se prižgale po kasarnah, tam ob kraju v kantini. Od tam je prihajal hrup. Delavec Karol Balrich pa je tiho stal pri oknu v svoji sobi 101 delavske hiše B. Je videl pred seboj isto kakor posestnik vile Klinkoruma in je premišljal, tudi on, o svetu, ki ga je obdajal. Seve, mnogoteri hrup v hiši sami, z desne, leve, zgoraj in spodaj je izdaleka prekril njegov misli na bolj oddaljeno. Kroginkrog se je čul, kadar je ob nedeljah počival in zdaj zvečer, predno je zaspał prepri. polube, razgovore o denariu in hrani, pretepanje otok, je čul skozi odmevajočo in drhtečo hišo vse, kar se je dogajalo, kar je bilo življenje ljudi in kar že ni bilo

več življenje njih zadnje ječanje, njih stok za slovo. Ali češče od umiranja je čul porajanje. Tedaj si je zatrljeval, kakor mu je pač bilo tisti večer pri srcu: »Zopet en mož za delavske batalione«, ali pa: »Hessling se lahko smeji: spet en bedak.« Kajti delavec Balrich je videl, spričo vseh razmer, v osebi generalnega ravnatelja Hesslinga najvišji namen in zadnji rezultat življenje krog sebe, vseh teh naporov, razburjanj in bolečin — in ne samo teh le tu. Brez ozira na Gauzenfeld, je mesto, kakor je bilo, je delo za bogataša in je životarilo le potom njegova. Zemlja sama se je vrtela najbrže le krog njemu enakih. Njemu na ljubo vojaštvo; in celo kralj pravzaprav njegov norec. Tega si je vzdrževal, on pa je zaslužil. Na denariu je bilo ležanje.

»Če bi bilo ležanje na denariju,« je dejal profesor pri svojem oknu, »potem bi tale Hessling po pravici stisnil prilike mojega življenja na ono nizko stopnjo, kjer omedlevajo njegovi plačani sužnji, — medtem ko

on sam —.« Za gozdom je stanoval on sam. Nad dolino ki jo je bil pozidal, nad siromaštvom in nadlogo, toda zavarovan pred vonjem in pogledom njunim, za lastnim gozdom na zelenem holmu, v svoji svetli, od rož ožarjeni vili »Višini« je domoval vedrega srca s ponositimi svojci lastnik, povzročitelj in izkoriščevalec vse te socialne umazanijs. Beseda je padla. Dva prijatelja sta prišla h Klinkorumu in zdravnik dr. Heutenfel kakor tudi konzistorijski svetnik Zillich sta ponovila besedo. Čim višja je omika tem bolj razvit je socialni čut — in z njim rahločutnost za izzivanje kapitala, to protestiranje najrazsipejšega razkošja tik poleg igrokaza bede, to drvenje avtomobilov raimo razdedinjenih, to tuljenje piščali.

Sestri delavca Balricha je zgoraj prisolil Dinki, njen mož, klofuto, ki je odmevala do semkaj; ona sama pa je pretepala otroke. Ko so se vsi dovolj nakričali in sosedje dovolj nasmejali, se je s kričavim glasom lotila večerne molitve. Karol Bal-

rich je mislil še vedno: »Na denariju je ležanje.« Tu je spodaj na levi Herbersdorfer široko nategnil svojo harmoniko, in Balrich je zdajci opazil, da ne pride z mislijo dalje. Težko je zaznati kaj razločnega o resničnem teku sveta, o njegovih odnosih in zakonih. Govorniki na shodih govorijo iz daline daljave; da bi jih mogli razumeti drugače nego z občutkom našega gnjeva, bi se morali prebiti do tja, kjer so oni po večini bili že ob rojstvu. In kako zdaj še priti do tolike omike?

Gospodje v profesorjevi sobi so mrmrali: »Zgradbo električne železnice v Gauzenfeld je opovrgel. Boji se občevanja sveta z njegovo dolino solz, ne želi vpogledov in je zoper to, da bi njegovi ljudje prepogosto ponavljali obiske v mestu, pri svojih sodrugih, na shodih. Ob nedeljah jih hoče usiliti v svojo kantino. Kakor v getu« hoče, da bi se

* Geto (ghetto) — židovski del mesta. Židje se ženijo le med seboj. Op. prev.

obrtnik, trgovec ali pa država. Tudi ni sorazmerno to honoriranje s plačo, ki jo dobiva ročni delavec za uro.

5. Učiteljstvo konstatira, da se celo obrtniki branijo prevzeti strokovni pouk na teh šolah za ta honorar in stavijo višje zahteve za uro ter prepuščajo pouk s tem honorarjem učiteljstvu, in raje delajo v tem času doma, ker več zaslužijo.

6. Učiteljstvo smatra pouk na obrtno-nadaljevalnih šolah za nadure, ki jih ima celo ročni delavec plačane po dvojnem tarifu, profesorji dobe za nadure po 89 K; torej je učiteljstvo pokazalo dovolj dobre volje omogočiti pouk na obrtno - nadaljevalnih šolah in je celo za ure v delavniških postavilo navadni tarif, pod običajnim honoriranjem nadur in s tem tudi nedeljske ure ni mogoče šteti kot dvojni tarif.

Naj poakažejo se prizadeji faktorji toliko dobre volje!

Najnovejš.

MINISTRSKI SVET.

LDU, Belgrad, 7. okt. Na današnji seji ministrskega sveta se je razpravljalo o proračunu ministrstev za pošto in notranja dela. Nato se je sklepalo o tekočih poslih. Izdana je bila naredba, da se vloži pri madžarski vladi protest proti temu, da se tamkaj naši rojaki silijo vstopati v madžarske šole. Na koncu se je govorilo tudi o upravi Rdečega križa.

DELO ZAKONODAJNEGA ODSEKA.

LDU, Belgrad, 8. okt. Danes dopoldne je bila seja pododbora zakonodajnega odseka, na kateri se je razpravljalo o centralni upravi, o državnem svetu in o upravnem sodišču. Na tej seji se je končalo razpravljanje o zakonu glede centralne uprave. Razpravljalo se je o onih točkah, ki so bile odgojene. Nadalje se je ukinita institucija osebnih tajnikov ministrov, o katerih je govor v členu 15. o civilni upravi. Odbor je sprejel zakon, razpravljati je poslej samo še o nekaterih prehodnih navedbah, o katerih pa še ni mogoče sklepati, ker še niso izdelane. Kakor hitro bo minister za ustavotvorno skupščino in izenačenje zakonov pripravil prihodnje naredbe, bo takoj, najbrže že v torek, sklicana seja sekcije.

UMIK BANKOKRATOV.

LDU, Zagreb, 8. okt. »Jutarnji list« poroča iz Belgrada: Iz dobro informiranega vira se doznavajo, da bo koncesija konzorcija »Omniun Serbe« vsekakor prišla pred parlament. Pred parlament mora priti, ker je pri tem angažiran državni kapital in ker se razen tega z njo dovoljuje eksploatacija več naših naravnih bogastev, posebno vodnih moči v Bosni.

Z ALBANSKE MEJE.

LDU, Belgrad, 8. okt. Na albansko mejo so došla naša ojačenja in zavzela določene pozicije. Albanci so to uvideli in morda so ravno zato zadnje dni tako mirni. Naša ojačenja na albanski meji so toliko, da bo gotovo odbit vsak albanski napad.

NEMŠKA VOJNA ODŠKODNINA.

LDU Beograd, 7. okt. Naša komisija v Nemčiji, ki ima nalogo sprejemati vojno odškodnino, je prejela doslej od nemške vlade 6500 konj. Dobiti ima še 4500 konj. Izgleda, da bodo koncem tega meseca te dajate končane.

POVODENJ V RUSIJI.

LDU Helsingfors, 8. okt. Po vestih, ki so došle semkaj, so napravile dolgo deževje in nevihte veliko opustošenje v nekaterih ruskih krajih. Voda stoji ponekod po osem čevljev nad normalo. Več kraljev je uničenih, nekaj mest pod vodo in tudi nekaj človeških žrtev je bilo.

IZ GLADUJOČE RUSIJE.

LDU Moskva, 8. okt. V nekem okraju gubernije Samara se 90% prebivalstva preživlja s surrogati. Zaradi gladovanja umre zelo mnogo ljudi. V 40 vseh umre dnevno štiri do pet oseb vsled lakote. Prebivalstvo okraja Kalanakov se preživlja s travo. Američani so v Samari organizirali prehrano 10.000 najpotrebnejših otrok.

LDU Moskva, 8. okt. Vlada namerava iz pokrajin, kjer je lakota, preseliti 173.500 otrok. Gubernije, kjer ni bilo slabe žetve, so izjavile, da prevzamejo v oskrbo 81.700 otrok. Doslej je bilo odpravljenih 3156 otrok.

ZVIŠANJE ŽELEZNIŠKIH TARIF V AVSTRIJI IN NEMČIJI.

LDU, Belgrad, 5. okt. Ministrstvo za trgovino in industrijo je dobilo od naših konzulatov v Nemčiji in Avstriji Avstriji naznanila, da se uveljavijo v obeh državah nove železniške tarife. Avstrijske tarife za prevoz blaga bodo zvišane za 30 do 50%, v Nemčiji pa na 30%.

Politične vesti.

+ Naše novinarstvo se zavzema za žrive madžarske krščanske kanallje. Jugoslovansko novinarsko združenje je poslalo zvezl narodov protestno noto radi najnovejšega zločina Horthyjeve strahovlade, ki je obsodila na smrt znanega novinarja Pavla Kerija, urednika opozicijskega lista »Az Est-er«. Naši novinarji zahtevajo od Zveze narodov, naj napravi potrebne korake, da se končajo grozodejstva madžarskega reakcionarnega režima in se Pavel Keri, ki ni zagrešil drugega zločina kot tega, da je vedno zagovarjal človečanske ideje, ponovno in javno sodi pod kontrolo vsega civiliziranega sveta. Madžarske sodnje so namreč: Kerija tako sodile, da so mu odvzele vsako pravico do priziva. Mislimo, da bi že bil enkrat čas, da se pošteni svet zgane in napravi konec vsem podobnim zverinskim sistemom, kakor vladajo danes na Madžarskem pod zaščito rimskega plašča ali v Italiji, kjer šovinistične buržoazije z bombami in ognjem uničuje delavstvo in drugojezini živeli, ali kjerkoli. Smo ali nismo predvsem ljudje?

+ Občinske volitve na Bolgarskem pomenijo veliki udarec za komuniste, ki so zelo, zelo izgubili na svoji moči. Razen v par večjih mestih niso nikjer dosegli tiste večine, kakor so jo imeli prej in kar je najbolj žalostno, je to, da so šli vsi njihovi izgubljeni glasovi za meščanske stranke in predvsem zelene agrarne. Tako je pač, kjer se hoče obdržati demagogija, ki noče ničesar slišati o kakim pametni, najmanj pa organizirani socialistični politiki!

+ Predsednik Masaryk je sklical češkoslovansko narodno skupščino na jesensko zasedanje za 18. oktober.

+ Sovjetske čete so poročajo verodostojne vesti, zavzele Vladivostok v vzhodni Sibiriji ob Tihem oceanu po težkem boju z belimi gardami. Voditelji teh slednjih so še srečno utekli. Na drugi strani poročajo, da namerava Japonska definitivno zapustiti Sibirijo, če ji Vzhodnosibirska republika popusti še drugo polovico otoka Sahalina. Vendar pa zahteva Japonska še neke pravice za ribolov ob Kamčatki in Amuru in je vzela obsežne dele ruskega ozemlja za 30 let »najem«.

Dnevne vesti.

Delavska zbornica v Ljubljani. Organizacija delavcev in zasebnih nameščencev v območju pokrajinske uprave za Slovenijo morajo predložiti odelku za socialno skrbstvo do 15. t. m. seznam kandidatov za začasno delavsko zbornico, katere naloga je sestaviti statut za definitivno delavsko zbornico. Da bodo zastopane vse strokovne skupine, ki pridejo pri zbornici v poštev, se izvolijo kandidati na občinskih zborih posameznih strokovnih skupin, ali če bi se to iz važnih razlogov ne moglo zgoditi, določi kandidate odbor strokovne skupine v pravilno sklicani in sklepni se-

ji. Tako bodo zastopane pri sklepanju o zborničnem statutu vse panoge delavcev kakor tudi zasebnih nameščencev.

Obletnica koroškega plebiscita. Danes je minulo eno leto po znanem koroškem plebiscitu, ki je izpadel žalostno za Jugoslavijo po krivdi odločujočih faktorjev.

Demonstracije visokošolcev. V soboto dopoldne so ljubljanski visokošolci imeli protesten shod na univerzi, kjer so sklenili odločen protest proti ukinjenju medicinske in tehnične fakultete v Ljubljani. Po shodu so se v demonstracijskem izprehodu podali h kraljevemu namestniku g. Iv. Hribarju, in vročili spomenico. Akademiki trdno pričakujejo, da se ukinjenje ne bo izvedlo.

Akademikom! Pozivamo vse tovariše, ki reflektirajo na Akademski dom (prejšnji hotel Triglav), da vlože t. ozadnevne prošnje najkasneje do incl. 11. t. m. Prošnje je vlagati centralnemu odboru podpornega društva jugoslovanskih akademikov na predpisanih formulirih, ki se dobe v tajništvo podpornega društva jug. akademikov v Ljubljani (v prostorih akad. menze v Marijanišču). Na poznejše vlozene prošnje se ne bo oziralo. — Odbor podpornega društva jugoslovanskih akademikov.

Bežeči atentatorji. Juhasz in Nikolič, ki sta zaprla v belgrajski ječi radi atentata na regenta sta skušala pobegniti. Juhasz je s pomočjo nekega orodja, ki ga je našel na dvorišču, prepilil svoje okovje, pomagal tudi Nikoliču in potem sta skupaj pobegnila čez kazniški zid. Vendar pa so ju žandarji še isti dan prišli, ko sta hotela preplaviti Donavo, da pobegneta na Madžarsko.

Vsi ljubljanski hišni posestniki se pozivljajo, da do 30. novembra 1921, vložijo pri davčni administraciji po predpisani tiskovini izkaz vseh v hiši stanujočih oseb, urejen po stanovanjskih oziroma poslovnih lokalih. Natančnejši podatki so razvidni iz razglasa, ki je našt na mestni deski.

Vse carinarice, ki so v naši državi odveč, je odločil finančni minister, se ukinejo. Da bi vsaj ukinil tudi šikanacije, ki bodo po ostalih carinaricah res odveč!

Rim - Zagreb. V kratkem se prično poizkušanje za upostavitve direktne železniške proge med Rimom in Zagrebom.

Pri licitaciji za veleprodajo tobaka v vsej kraljevini, ki bo dne 20. t. m., se bodo kot začasne kavicje sprejemala tudi garancijska pisma onih bank, katerih vplačana glavčina znaša en milijon dinarjev. (Iz uprave državnih monopolov.)

Svarilo in prošnja. V Ljubljano, pa tudi v druge kraje češče prihaja neka ženska, ki navadno govori nemško in pravi, da je iz Maribora. Izdaja se za Pavlo, priimek spremenja in prosjači pri ljudeh razne reči, najrajši denar pod pretvezo, da ji je pošel, da ga je pozabila v kupeju, in drugače z zagotovili, da ga takoj vrne po pošti. Je pa označena oseba čisto navadna goljufica. Že mnogo nečednih dejanj ima na hrbtu. Da ne bo kdo vsled njene vsiljivosti ali zvižaje oškodovan, svarimo prizadeti občinstvo pred to osebo.

Tiskovne pomoči. V članku »K poglavinu o zaščiti dela« v št. 228 naj se glasi stavek: »Tega pa noben človek... zankal (ne trdil!) ne bo«; dalje: »Imamo industrijo, ki šepa nele vsled posledice vojne...«; ter: »...ki idi s svojo družino prebivati pod šotore.«

Kulturni vestnik.

Iz Trbovelj. Dne 12. t. m. priredi ob 8. uri zvečer g. Zlatko Balokovič, umetnik na gosli, koncert v dvorani »Delavskega doma«. Občinstvo iz Trbovelj, Hrastnika, Zagorja sploh Posavja se opozarja, naj ne zamudi prilike slišati svetovnega umetnika, ki je igral v Londonu, Parizu, Berlinu in drugih svetovnih mestih z največjim uspehom. Na klavirju ga spremlja priljubljen domačin umetnik gosp. C. Ličar. Predprodaja vstopnic v trgovini g. J. Molla ml.

Kongres jugoslovanskih književnikov, ki se ga slovenski leposlovci udeležijo v kar največjem številu, bo dne 21. in 22. oktobra t. l. v Zagrebu. Podpisani odbor prosil, da bi mu slovenski udeležniki čimprej poslali svoj priglas. Kongresu sme prisostvovati samo tisti, ki je član kakega

jugoslovanskega leposlovnega društva. — Odbor »Društva slovenskih leposlovcev«.

Iz strok. organizacije.

Mezdní boj krojaških pomočnikov v Ljubljani. Organizacija je vložila spomenico za povišanje plač na zadruzo gg. delodajalcev. Kako se bode stvar izvršila bomo v prihodnji številki »Napreja« poročali. Opozorjamo sodr., kakor tudi zunanje krojaške pomočnike, da ne prihajajo v Ljubljano ter sprejemajo dela tu, dokler gibanje ne konča, in se našim upravičenim zahtevam ne ugodí.

Vestnik Svobode.

Seja centralnega odbora »Svobode« se bo vršila danes ob 20. uri zvečer v tajniških prostorih na Aleksandrovi cesti št. 5. Ker je seja nujna in važna, je dolžnost odbornikov, da se zanesljivo in točno udeležijo.

Gospodarstvo.

— Ljubljanski trg. Goveje meso 28 do 34 K kg prve vrste, 20 do 26 K kg druge vrste. Telečje meso 24 K druge, 26 K prve vrste kranjska teleta. Svinjina prve vrste 44 K, druge vrste 40 K. Slanine primanjkuje; domača kranjska slanina 50 do 55 K, hrvaška mešana slanina 75 K. — Jabolka prve vrste 12 K, druge 8 K, hruške I. vrste 16 K, druge 12 K, tretje 8 K. — Moka št. 0 18.50, bela krušna moka 15 Kron, črna krušna moka 14 K, kaša 12 K, ješprenj 12 K, otrobi 6 K, koruzna moka 12 K, koruzen zdrob 13 K, ajdova moka prve vrste 18, druge 16 K. — Luščen fižol, novi 10 K liter, čebula 8 K kg, krompir 4 krona, kisló zelje 12 K. — Specerjsko blago: kava Portoriko 106 K, Santos 64, Rio 56 K, bel kristalni sladkor 46 K, sladkor v kockah 52 K, riž prve vrste 26 K, druge 22 K, namizno olje 62 K liter, kis 7 K vinski, 4 K navadni, sladka paprika 104 K, petrolej 18 K liter, testenine prve vrste 28 K, druge 26 K. Mestna mlekaria brzo napreduje. Učinek je bil ta, da je došlo takoj v prvih dneh ustanovitve v mestno mlekaria iz dežele popolnoma nepotvorjeno mleko. Dne 6. oktobra je izkazovalo mleko mestne mlekarne, ki se je oddalo za konsum, celo 4% maščobe. Na željo se bo strankam dostavljalo mleko na dom, kakor hitro sprejme mlekaria zadostno število mlečnih steklenic, ki edino nudijo popolno garancijo. Začasno naj stranke jemljejo mleko v eni izmed podružnic mestne mlekarne. Preskrba Ljubljane s krompirjem brzo napreduje in je pričakovati, da bo končana do konca oktobra. Ponudba skladišča za zimo bi bila jako dobrodošla.

Novo tovarno za pile sta ustanovila brata Kolenc na Mirni.

— Nemčija kupuje tonažo na Švedskem, ki ji jo prav rada prodaja. Doslej so Nemci tam kupili parnikov za 82.489 ton, sedaj so naročili še novih 30.157 ton.

Dopisi.

Celje. (Kako ščitijo obrtne oblasti delavske pravice.) Pri tvrdki Ivo Cater, letna trgovina, sklepa milostiva Gospa Cater z delavci pogodbe za 10urno delo; kot nadure se potemtakem smatrajo one ure, ko se dela čez 10 ur na dan. Večji del se pa dela pri tej tvrdki po 12 - 17 ur dnevno! En tak dokument kulturne sramote in kapitalistične protizakonite predrznosti je delavska organizacija predložila »Inspekciji dela« v Celju v nujno uradovano. Ker »Inspekcija dela« ni storila svoje dolžnosti takoj, se je ista ovadba predložila okrajnemu glavarstvu v Celju. Na okrajnem glavarstvu se je gosp. komisar dr. Hacin izjavil, da je nekompetenten zadevo v smislu ovadbe rešiti, zato da je poklicana »Inspekcija dela« ali pa obrtno sodišče. (Opomba uredništva: v Celju ni obrtnega sodišča.) »Inspekcija dela« je naročila delavcu, kateremu tvrdka dokumente zadržuje, da naj gre k odvetniku. Človek, kateremu

je tvrdka 300 K plače odtegnila in nadur ni izplačala, naj pojde še povih k odvetniku! Radovedni smo, zakaj imamo različne obrtne oblasti in socialno zakonodajo, naredbe in uredbe, namenjene v zaščito delavcev? Če odrekajo v nujnih in potrebnih slučajih kompetenco! O zadnji se bomo še obširno bavili, poučili bomo tudi g. ministra za socialno politiko o tem. Mnenja smo, da če »Inspekcija dela« nima nobene pravice in moči za izvrševanje predpisov se jim naj te ne dajo. Če pa imajo pravico in jo ne izvršujejo, se jim naj spodi in nadomesti z drugimi, ki bodo pokazali, da je »Inspekcija dela« res oblast za zaščito delavcev!

Po svetu.

— Batnanje v najkulturnejši evropski državi Madžarski bodo po enoletnem neslavnem prakticiranju ta mesec ukinili. Ta način kazni je namreč zbudil veliko reakcijo — v masah, ki so jo bile predvsem deležne na priporočilo tistih katoliških vezičnikov in spekulativov, kateri so jo prvotno in celo na papirju sebi namenili.

— Američani in kino. Uradna statistika iz Zedinjenih držav ugotavlja, da je v ameriški Uniji krog 18.000 kinematografov, ki jih dnevno obiskuje do 20 milijonov ljudi, mož, žena in otrok. 20 milijonov — to je skoro petino vseh ameriških prebivalcev in ti plačajo v tak namen vsak dan po 4 milijone dolarjev!

Šport.

Hašk : Ilirija. Izid včerajšnje nogometne tekme med zagrebškim prvakom Hašk in Ilirijo je 2:1 (1:1).

Planinske hoče v Savinjskih alpah so zaprte in kažejo lep napredek turistike. Letos je obiskalo Frischaufov dom na Okrešlju 1026 turistov, Korošico nad 400 in pri Piskerniku v Logarski dolini, katera kočica ostane celo zimo odprta, jih je bilo nad 750. Savinjska podružnica SPD sme biti s tem obiskom zadovoljna ter je upati, da se v prihodnjem letu število obiskovalcev za mnogo zviša. Tudi gora Urška je dosegla že lepo število 1001 obiskovalcev ter se zatvori okrog 17. t. m.

Ljudevit Klobčič

okrajni glavar

Marica Klobčič roj. Šibenik-ova
poročena

Ljubljana - Breg 20, dne 10. oktobra 1921

UNIV. MED.

DR. ANA ZALOKAR

ordinira redno vsak dan
od pol 10. do pol 12. ure
v Ljubljani, Sodna ul. 1.

Proda se 13.000-15.000 kg

lepega sena.

Več se poizve pri podpisaneu.
Na pismene odgovore se ozira
le, če se priloži znamka.

Jože Košir, posestnik
v Gojzdu p. Tržič.

F. BRUMAT
LJUBLJANA

Manufaktura in tkanine.

Mestni trg 25.

Računovodja - blagajnik,

v premogovni stroki verziran, se sprejme. Gospodje, kateri so bili že pri premogokopih zaposleni, imajo prednost. Nastop 1. novembra 1921. Ponudbe na

Šentjanski premogovnik v Krmelju,
Dolenjsko.

I. SANDRIN
LJUBLJANA.

Velika zaloga
vsa cvrstnega

usnja

kož, podplatov, gonilnih jermenov in boksa

na debelo.

MESTNI TRG 6.

Kapital: 20.000.000 kron.

Slovenska eskomptna banka

Rezerve okrog 6.000.000 kron.

Podružnice: Novomesto in Rakek.

Ljubljana Selenburgova ulica št. 1.

Izvršuje vse bančne transakcije najkulantneje.

Denarne vloge — Nakup in prodaja: efektov, deviz, valut, — Eskompt menic, terjatev, faktur — Akreditivi — Borza.